

Domokos Johanna: Zárt kánon

A labirintus sok mindennek jelképe, a sötétség, az alvilág, a megismerhetetlenség, az ösztönök világáé éppúgy, mint a végső igazságig, a központig való eljutásé. A versesfüzet nyitódarabjában a költő kijelenti: „ahogy mozdulok, e térből ne feledjük a vonást: haza (...) hazám otthonom keresem”, „állok a helyemen, a nyelv és a tér miért mozdul el” – a labirintust járó ember önmagához viszonyít, önmaga körül alakul a labirintus, amelyben szinte tudtán kívül keresi a helyes utat. „(...) összeroppant bennem a szerkezet / és fénytelen labirintust belülről szenvedek” – olvassuk, és tudhatjuk a költő Szovátától – ahol született: „nem haladok gyorsan mert szület(t)em maszkot és maszkost szeret(t)t'aime / szováta”, másutt is összevágja így a nyelveket: „hej regő rejt'aime”) – keresi-keresi a külső térben helyét Berlinig, ahol most él.

Nem könnyű keresés ez, némelykor előtte áll a „labirintus bezárt kapujával”, némelykor a múlt, ami áttételeken keresztül mutatkozik meg: „'rétet mezőt mert mindjárt meghalok! sebes hegyi patakot!”. Ám leggyakrabban a belső tér távlatai, kiterjedése után folyik a költői kutatás: „visz dobogásával a gondolat / otthonról gondolkodom vissza /majd vissza és visz-

szá”, és: „magamban indulok befelé / mint levegő és halál / bár szólok / minden bennem marad / és alakul abrakadabra / alakul”, továbbá: „belső időjárás szerint meleg felhő, nyugalom felhő”, vagy éppen így: „a külső akármilyen képernyő vibráljon előttem”.

A labirintusban való járás vagy élet az előre megírt, megrajzolt, leképezett minták szerint folyik: „pörögnek a képek egymásból egymásba / hogy keressenem a mást a hasonlót az ugyanazt”, illetőleg: „előírások szerint élek így is / kettős vonallal aláhúztam a Címet / a Margó majdnem egyenes”. Itt említjük meg, hogy a versekben ezen a helyen kívül is többször van nyoma a költő nyelvészeti-filológiai képzettségének, ez némelykor metaforáiban (*névmásvész, kötőszóhadjárati*), egyéb kifejezéseiben (*Vágyakozás alanyra tárgyra igére*) és a posztmodern stílusban szívesen alkalmazott nyelvi-írásképi *trouville*-okban látszik, ez utóbbiak szinte átszövik az egész kötetet, szerencsére nem uralkodnak sem a költő, sem a szöveg(művek) fölött az intertextualitásnak, a megszakított-ságnak, a töredezettségnek, a körköröségnek, a szójelentés el- és megmozdításának illetén esetei. – A minták, előírások, szabályok: a kánon, a labirintus maga a zárt-ság, s talán nem tévedünk, ha ebből vonjuk össze a *zárt kánon*-t, amely az egyik vers zárósortól lett címmé emelve („*Zárt kánon a bolondságra ez*”), s amely „dolog” úgy lehet Domokos Johanna líráját jelen versesfüzetében leginkább foglalkoztatja („te, Domokos Johanna, élni próbálva / idézhető halállal születéssel megáldva megátkozva”).

Mentor Kiadó
Marosvásárhely, 1998
52 oldal

A négy egységből álló kötet utolsó része, a *Száz sor magány* mintegy összefogja, -foglalja az előzményekben (*Confondu*, *Zárt kános*, *Abrakadabra*) már sejthető lírai indoklást az útkeresést, a végső megoldást fürkésző költői énnék és énhez: „oldalamon a nagy semmi / minden ami nem lehetni”. E magány persze viszonylagos, aligha a két magyar hazában és a most német földön családjával élő költő asszony életére vonatkozik, erről hiába tud vagy nem tud az olvasó, amiről a versek szólnak nem a vízumokkal is igazolható személy – „te szép, te vízumos föld ég” –, nem is a gyermekét nevelő asszony. Más különben a nőiségnek, így még a gyermekszületésnek motívumai föl-fölfedezhetők a versekben: „ölelés szerelemszaga”, „tegnap álmodtam, hogy a kilencedik hónapban / lettem terhes: lány?”, „Tejtől toroktól leválaszthatók között...”

A líra nem azonos a személy, a költő életéből származó eseményekkel vagy azoknak érzelmi alapú és közvetlen áttételével, hanem önálló világ, önálló törvényekkel. Domokos Johanna is tudja ezt. Az önálló és öntörvényű verseket tartalmazó füzet valóban zárt kánon, saját, belső zsinórmértéke van, s abba van

zárva, hasonlóképpen, mint borostyánba egy ősvor. A bezáró borostyánkő azonban folyékony állapotában zárja magát a megőrzendő lényt (posztmodernül: lényegét), és azután kívül meg. Domokos Johanna verseiben mintha a már erősen keményedő anyagba záródnék e lényeg, innen is való a töredezettség, amelyet tudatosan vállal – „többtöredékem / nincsentöbbtöredékem / nincsentöbbtöredékem” –, és innen való a lírizáltság némi töredezettsége, amely nem kívánatos egyöntetűséget ad verseinek szerkezeti megoldásaiban, a lírikum állapotrajzában, amit ugyan sokszor old a már említett stiláris jellemzők sora, a nyelvi-írasképi játékoság, a nyelvi elemeknek etimológiáig elvitt használata („garamból goromba jaj de-hogy: boromba”). Ez az önhasznító vers-technika persze lehet előny is hosszabb távon, hiszen írja is a költő: „Fraktálvilágban, túlzás kicsinyítés viszonylatában” él mint ember „egyedül a végtelenséggel: mi nő és férfi egyben (...)”

Büky László